

Tyda allt till något gott

Predikan av pastor Göran Appelgren

(Läsningar: 1 Mos 9:8-9; Matt 18:8-9; AC 1079. Se sista sidan!)

“Ham, Kanaans far, såg sin far naken och berättade det för sina båda bröder, som var utanför tältet. Men Sem och Jafet tog en mantel och lade den på sina axlar, gick baklänges in och täckte över sin fars nakna kropp. De vände bort ansiktet så att de inte såg sin fars nakenhet.” (1 Mos 9:22,23)

Något av det mest dyrbara när det gäller människans liv, ja, kanske det allra dyrbaraste i Herrens ögon, är människas möjlighet att välja.

Välja mellan gott och ont, välja mellan Herren Gud och sig själv. Ställa det goda i första rummet eller själviskhet och illvilja. Ställa Gud först eller ställa sig själv i centrum.

Valet, det absolut fria valet är en dyrbar skatt, för det gör det nämligen möjligt för människan att aktivt, viljeligt välja Gud, välja godheten och kärleken till sin nästa.

Gud vet att det är det som gör människan lycklig, men det är bara genom att det är ett viljeligt val som saligheten, glädjen och den inre friden blir till något verkligt och i människans åsyn något som man för sitt liv aldrig vill mista, när man en gång har fått del av det.

Valet är menat att leda till denna upphöjda livserfarenhet. Men valet vore inget val, om det motsatta inte också vore ett verkligt alternativ.

Tyvärr så vet vi att människosläktet har gått in på den vägen också. Det onda vi ser i världen, som vi ser i oss själva, och som ibland blossar upp i människor i vår omvärld, är ett resultat av ett val – valet att välja sig själv i första hand.

När man gör det valet, stänger man dörren till himlen, och man öppnar dörren till det motsatta riket –helvetet, osalighetens rike. Herren varnar och uppmanar oss:

“Gå in genom den trånga porten. Ty den port är vid, och den väg är bred som leder till fördärvet, och det är många som går fram på den. Och den port är trång, och den väg är smal som leder till livet, och det är få som finner den.” (Matt 7:13)

I början av Ordet möter vi valet i form av de två träden, där människan uppmanas att inte äta av trädet med kunskap om gott och ont (1 Mos 2:9), men eftersom det var ett verkligt val, så fanns möjligheten att ormen skulle locka till avfall. Och så skedde.

När vi kommer in i berättelsen om Noa, så handlar det om att Gud gjorde det möjligt för människosläktet för länge sedan, att hitta en väg bort från ett fördömt tillstånd tillbaka till ett liv i människokärlek.

Noas färd i arken fram till att han ser regnbågen i skyn är en allegorisk berättelse om hur Gud omskapar människan så att hon på nytt fick möjlighet att välja.

Från ett fördömt tillstånd där människan var fullkomlig slav under det onda, blev ett verkligt val åter möjligt.

Det handlar berättelsen om Noa om. Den Fornäldsta kyrkan gick under och en ny kyrka, den Forngamla kom i dess ställe.

Det vi hör i dagens berättelse om de tre sönerna, beskriver återigen det val som vi människor alltifrån den tiden har. "Dessa tre var Noas söner och från dem har jordens alla folk spritt ut sig." (1 Mos 9:19)

Det är nästan som med de två träden i Edens trädgård. De tre sönerna, Sem, Ham och Jafet, är en sammanfattning av valmöjligheterna precis som de två träden.

Enkelt uttryckt handlar Sem och Jafet om att välja den goda vägen, den trånga porten, och Ham och hans avkomma Kanaan om den onda vägen, den vida porten.

Det är Gud som verkar allt gott i människan, och det är människan som antingen bejakar det eller förnekar det. Om hon förnekar det, så blir det människan som verkar det onda och Gud blir ställd utanför.

"Det är människan själv som bringar förbannelse över sig genom att vända sig bort från Herren." (AC 1093:1)

De tre sönerna beskriver allmänna men sammanfattande kategorier av sätt att möta livet och närma sig sin religion. (se AC 1065)

Med vardagliga ord kan vi säga att Sem är bäst, Jafet rätt så bra och Ham dålig och Kanaan riktig usel. Bakom detta gömmer sig andliga principer för hur vårt inre liv fungerar.

Den genomgående principen är att det inre eller det högre måste ha liv för att det yttre eller det lägre också ska ha liv.

Om det inre är dött, så är också det yttre dött, hur mycket man än försöker att få det att se levande ut.

Det är det som Jesus menar med de välkända orden till fariséerna:

"Ve er, skriftlärda och fariséer, ni hycklare! Ni rengör utsidan av bägaren och fatet, men inuti är de fulla av rofferi och omåttlighet. Du blinde farisé, gör först insidan av bägaren ren, så blir också utsidan ren." (Matt 23:25,26)

Sem står för en människas tillstånd då hon är tydligt medveten om sin inre människa. Ett sådant tillstånd kan man bara vara i om man har en äkta tro på Gud och verkar människokärlek från en helt och hållet osjälvisk inställning.

I sin gudsydkan är en sådan människa berörd av det som människokärleken handlar om och det fyller sinnet, när sedan de yttre ritualerna följs.

Jafet står för en människa som gör de goda handlingarna utan att riktigt förstå sitt eget inre. Det är fortfarande en god människa.

I sin gudsydkan är en sådan person mer bunden till de yttre handlingarna, därför att hon placerar en helighet i dem som inte helt svarar mot ett levande inre. Gudsydkan är trots det absolut äkta. (se AC 1062)

Ham representerar en människa som vet vad som är rätt enligt sin religion men som inte följer det i handling. Denna gudsydkan blir ihålig. Den kan på utsidan se devot och from ut, men den är tom på heligt innehåll.

Dessa är "fördärvade invärtes människor" (AC 1062), tomma på heligt innehåll.

Heligt innehåll, ja. Vad är då det? Jo, det är kärlek till sin nästa, godhet, vilja att tjäna sin medmänniska. Det är det som är det heliga innehållet i en sann gudsdyrkan. (se AC 1074)

Sem och Jafet har det, men inte **Ham och Kanaan**. Sem är den av Noas söner som har ett levande, vaket inre, och Jafet är den som har ett levande yttre styrt av ett inre som är verksamt men inte synligt för honom själv.

Ham har stängt dörren. Allt är bara kunskap, fraser och ord utan förbindelse med ett levande inre. Ham representerar dem som gör "tro utan människokärlek till det huvudsakliga i sin tro". (AC 1062)

Kanaan är bara en ytterligare konsekvens av en sådan inställning. Det blir en fullständigt död gudsdyrkan, där allt bara är tomma ritualer utan något som helst liv. Sådana människor lever ett liv i "alla slags onda begär". (AC 1063:1)

Och det är det som är problemet, och det är det som den här berättelsen kan lära oss något om.

På ytan verkar den här avslutande delen av Noaberättelsen inte särskilt relevant för våra behov, men när vi förstår vad den inre meningen vill säga oss, så dyker den rakt in i själen.

Det vi möter i historien är en människa, Noa närmare bestämt, som råkar göra ett misstag. Han blir rejält drucken.

"Noa som var åkerbrukare var den förste som anlade en vingård. Men när han drack av vinet blev han berusad och låg blottad i sitt tält." (1 Mos 9:20,21)

Därefter så möter vi tre människor som reagerar på två helt olika sätt. Den första reaktionen är att peka finger:

"Ham, Kanaans far, såg sin far naken och berättade det för sina båda bröder, som var utanför tältet." (1 Mos 9:22)

Berättelsen är kortfattad, men vi måste dra slutsatsen att Ham berättade vad han sett på ett sätt som inte var snällt. Det förstår vi av faderns reaktion när han nyktrat till:

"När Noa vaknade upp ur ruset och fick veta vad hans yngste son hade gjort honom, sade han. 'Förbannad vare Kanaan, en slavars slav skall han vara åt sina bröder'." (1 Mos 9:25)

När vi ser att någon har gjort fel, har vi ett val. Det är samma existentiella val som i Edens lustgård, valet mellan att handla utifrån godhet eller att handla utifrån egoism och en känsla av egen upphöjdhet över andra.

Vi kan välja mellan att peka finger eller att ha en förlåtande hållning. Valet är vårt, och konsekvenserna är vårt ansvar: "Det är människan själv som bringar förbannelse över sig genom att vända sig bort från Herren." (AC 1093:1)

De bägge bröderna, Sem och Jafet, hade en annan inställning än Ham. De pekade inte finger.

De "tog en mantel och lade den på sina axlar, gick baklänges in och täckte över sin fars nakna kropp. De vände bort ansiktet så att de inte såg sin fars nakenhet." (1 Mos 9:23)

Detta är en stark och tydlig bild av ett mänskligt beteende som inte handlar om att peka finger. En viktig sal är att de också gjorde något. De brydde sig om den som hade råkat i egen olycka.

Vi människor har väldigt lätt att både peka finger och sedan inte bry oss om den som gjort fel. "De får skylla sig själva, om de är så dumma." Framför allt är det ett utmärkt tillfälle till att känna sig själv så mycket bättre – och det är ju en känsla som många gärna kostar på sig.

Men Sem och Jafet gjorde ingen av dessa två saker. De pekade inte finger, och de struntade inte i den olycklige Noa. Människokärleken har inget med att känna sig bättre än andra.

"Om någon vill vara den förste, skall han vara den siste av alla och allas tjänare." (Mark 9.35)

De gjorde något också. De tog med sig en mantel för att Noa skulle kunna känna sig värdig när han vaknade upp. De tittade inte nyfiket på det som var eländigt utan "vände bort ansiktet".

Två olika reaktioner. Vi kan känna igen oss – i båda reaktionerna.

Vi har alla, gissar jag, någon gång pekat finger, hånat och varit kallsinniga till att ge hjälp.

Vi har också alla gripits av medkänsla och sökt ge en god tolkning till något som blivit tokigt och vi har försökt ge hjälp på bästa sätt.

Vad är det då som gör att man reagerar på så olika sätt? Jo, det handlar om hur mycket kyrka man har i sig, eller hur levande den kyrkan är i själen just då det händer.

Ja, kyrka är ju tro, och tro, när den är levande är människokärlek. Vi reagerar som Ham, när tron är död och människokärleken är borta. Vi reagerar som Sem och Jafet, när tron är stark och levande, och människokärleken fyller oss.

Människan har båda sidorna, och syftet med livet, religionen och kyrkan är att ta vara på de medel som finns till att försvaga den ena sidan, Ham, den döda gudsdyrkan, och förstärka den andra sidan, Sem och Jafet, den levande tron och gudsdyrkan.

"Om din hand eller fot förleder dig till synd, så hugg av den och kasta den ifrån dig. Det är bättre för dig att gå in i livet stympad eller halt än att ha båda händerna och båda fötterna i behåll och kastas i den eviga elden." (Matt 18:8)

"Handen som förleder" är egoismen, självisheten, avunden och allt annat som förpestar en människas liv. Så länge sådant tar första platsen kan man inte reagera annorlunda än Ham:

"Hos dem som inte har någon människokärlek råder ett ändlöst förakt för andra, det vill säga ett ändlöst förlöjligande av dem. Så ofta tillfälle ges sätter de strålkastarljuset på deras fel och brister." (AC 1080)

För en människa i det saliga tillståndet, Sem och Jafet, är det helt annorlunda:

"De däremot som äger en tro som är fast förankrad i människokärlek är annorlunda. De ger akt på det goda hos sin medmänniska, och om de ser något ont och falskt hos henne, så ursäktar de det och försöker att om möjligt rätta till det hos henne." (AC 1079 – dagens läsning)

Varje detalj i det som Sem och Jafet gör i berättelsen beskriver en sådan barmhärtig hållning:

"Orden att 'de tog en mantel' innebär att de tydde allt till något gott." (AC 1084)

"Att 'de gick baklänges' innebär att de inte tog någon notis om felen och förvändheterna." (AC 1086)

"Orden att 'de höljde över sin faders nakenhet' betyder att de ursäktade felen och förvändheterna." (AC 1087)

Så kan vi handla enbart om vi har god vilja i oss. Alltså, god vilja är inte en avsiktsförklaring om hur man skulle vilja handla i hypotetiska situationer. God vilja är att handla gott i varje stund. God vilja och god handling.

Kraften till god handling kommer från Gud. En levande tro är en tro på Herren Jesus Kristus och att följa Hans bud:

"Om ni älskar Mig, håller ni fast vid Mina bud." (Joh 14:15; jfr 14:21)

Sem, Jafet och Ham handlar om kyrkor, om den Forngamla kyrkan, en epok för flera tusen år sedan i mänsklighetens historia.

Noas tre söner beskriver på ett allmänt plan, i den inre meningen, alla former av kyrka, religion och tro.

Därför beskriver de också varje individ vid varje tidpunkt i varje kyrka eller församling.

Vi har ett val, var och en av oss, och vi som församling. Det finns ett existentiellt val mellan det onda och det goda. Det valet görs inte framför TV-apparaten när man sitter och tycker illa om ett krig långt borta.

Det valet görs i hur vi bemöter varandra dagligen. Pekar vi finger eller vill vi tyda allt till något gott?!

Det blir inte svårare än så. Det blir inte större än så. Det är det vardagliga, det som sker varje stund som avgör om vi är en levande kyrka, en levande församling och var och en en levande andlig människa – eller inte.

"Är du en människa som älskar livet och vill se goda dagar? Avhåll då din tunga från det som är ont, dina läppar från att tala svek. Vänd dig bort från det onda och gör det goda, sök friden och jaga efter den. HERRENS ögon är vända till de rättfärdiga och Hans öron till deras rop." (Ps 34:13-16)

Amen!

1 Mos 9:18-25:

Noas söner som gick ut ur arken var Sem, Ham och Jafet. Ham var far till Kanaan. Dessa tre var Noas söner och från dem har jordens alla folk spritt ut sig. Noa som var åkerbrukare var den förste som anlade en vingård. Men när han drack av vinet blev han berusad och låg blottad i sitt tält. Ham, Kanaans far, såg sin far naken och berättade det för sina båda bröder, som var utanför tältet. Men Sem och Jafet tog en mantel och lade den på sina axlar, gick baklänges in och täckte över sin fars nakna kropp. De vände bort ansiktet så att de inte såg sin fars nakenhet. När Noa vaknade upp ur ruset och fick veta vad hans yngste son hade gjort honom, sade han. 'Förbannad vare Kanaan, en slavars slav skall han vara åt sin bröder'" Han sade vidare: 'Välsignad vare HERREN, Sems Gud, och Kanaan skall vara hans slav! Gud skall utvidga Jafet, han skall bo i Sems tält, och Kanaan skall vara deras slav.' /Noa levde trehundra femtio år efter floden. Alltså blev Noas hela ålder niohundra femtio år. Därefter dog han.

Matt 18:8-9:

Om din hand eller fot förleder dig till synd, så hugg av den och kast den ifrån dig. Det är bättre för dig att gå in i livet stympad eller halt än att ha båda händerna och båda fötterna i behåll och kastas i den eviga elden. / Och om ditt öga förleder dig till synd, så riv ut det och kast det ifrån dig. Det är bättre för dig att gå in i livet med ett öga än att ha båda ögonen i behåll och kastas i det brinnande Gehenna.

(Översättning: Svenska Folkbibeln)

Arcana Cœlestia, nr 1079:

Att '[Ham] såg sin faders nakenhet' betyder att han såg villfarelserna och förvändheterna med lust, framgår klart av det som 'nakenhet' betecknar... ett sådant beteende står för det som är ont och förvänt. Här beskrivs alltså de som är i en tro skild från människokärleken med 'Ham som uppmärksammade sin faders nakenhet', det vill säga dennes villfarelser och förvändheter. Sådana människor ser ingenting annat än felen och förvändheterna hos en annan människa. De däremot som äger en tro som är fast förankrad i människokärlek är annorlunda. De ger akt på det goda hos sin medmänniska, och om de ser något ont och falskt hos henne, så ursäktar de det och försöker att om möjligt rätta till det hos henne, såsom det här sägs om Sem och Jafet.

Förkortningar av Skrifterna:

AC = Arcana Cœlestia

KF = Kort framställning av Nya Kyrkans lära